

PSYKOLOGIN TUTKIMUSMENETELMÄT JA TEKIJÄNOIKEUS

SISÄLLYS

	JOHDANTO	2
1.	TAUSTAA	2
1.1.	Historiaa	2
1.2.	Tekijänoikeuden merkitys	3
1.3.	Kansainvälisyys	3
2.	TEOS	3
3.	TEKIJÄ JA TEKIJÄNOIKEUDEN LUOVUTTAMINEN	5
4.	TEKIJÄNOIKEUDEN SISÄLTÖ	5
4.1.	Taloudelliset oikeudet	6
4.2.	Moraaliset oikeudet	6
4.3.	Tekijänoikeuden voimassaolo	6
5.	LÄHIOIKEUDET	7
6.	TEKIJÄNOIKEUS TYÖ – JA VIRKASUHTEESSA	7
7.	TUTKIMUKSEN TEKIJÄNOIKEUDET	8
8.	TEKIJÄNOIKEUDEN RAJOITUKSET	8
9.	SEURAAMUKSET	9
9.1.	Rangaistukset	9
9.2.	Korvaukset	10
10.	KÄYTÄNNÖN OHJEITA	10
10.1.	Tutkimus	10
10.2.	Asiakastyö	11
10.3.	Menetelmien julkaiseminen ja myynti	12
11.	YHTEENVETO	12
12.	OTTEITA TEKIJÄNOIKEUSLAISTA	13
13.	TEKIJÄNOIKEUTTA KOSKEVAA KIRJALLISUUTTA JA HYÖDYLLISIÄ YHTEYSTIETOJA	15

JOHDANTO

Psykologien käyttämien tutkimusmenetelmien – testien, ohjelmien, simulaatioiden, pelien jne. – tekijänoikeudesta herää ajoittain paljonkin keskustelua. Käyttäjille tuntuu usein olevan epäselvää, mitä tällaisilla menetelmillä saa tehdä: saako niitä kääntää, kopioida tai muuntaa omaan tai yleisempäänkin käyttöön.

Epäselvyyttä aiheuttaa mm. se, että esimerkiksi oppilaitoksiin on juurtunut joitakin lainvas-
taisia käytäntöjä. Jokainen psykologi muistaa opiskeluajoiltaan ns. opiskelijakirjat: kalliita
kurssikirjoja on kirjastossa kaksi kappaletta ja kuusikymmentä opiskelijaa tarvitsee kirjaa
tenttiä varten, siis kirjoista otetaan tarvittava määrä valokopioita.

Edelleen vedotaan siihen, että tekijänoikeuslaki ei koske opetusta ja tutkimusta. Joskus
tutkimuksen käsite vielä laajennetaan koskemaan asiakastyötä, siis asiakkaan tutkimista.
Tekijänoikeuslaissa opetus ja tutkimus eivät kuitenkaan ole mitenkään erityisasemassa.

Tässä ohjeessa pyritään antamaan yleiskuva tekijänoikeuslaista ja sen merkityksestä psy-
kologin asiakastyössä ja tutkimuksessa. Ohjeessa korostuvat painettua tekstiä koskevat
säännökset, jotka ovat kuitenkin pääosin sovellettavissa esimerkiksi tietokoneohjelmiin.

1. TAUSTAA

1.1. Historiaa

Nykyisin länsimaissa yleisesti voimassaolevan tekijänoikeuskäsityksen syntyyn on vaikut-
tanut voimakkaasti kirjanpainotaidon keksiminen. Kirjanpainajan riski on aina ollut se, että
joku muu ryhtyy painamaan samaa kirjaa ja aiheuttaa painajalle tappiota. Tämän mahdolli-
suuden välttämiseksi kehittyi yksinoikeusjärjestelmä, jonka mukaan kirjan kirjoittaja antoi
painajalle korvausta vastaan yksinoikeuden painaa kirjaa.

Angloamerikkalainen copyright-järjestelmä kehittyi Englannissa 1700-luvun alussa juuri
kustannustoimen privilegien suojelemiseksi. Yhä edelleen angloamerikkalainen käsitys
tekijänoikeudesta painottaa oikeuden kaupallista hyödynnettävyyttä. Tekijäpersoonallisu-
uden suojaa korostavan *droit d'auteur* -järjestelmän juuret ovat puolestaan Ranskan valis-
tusfilosofiassa ja luonnonoikeudellisissa opeissa. Kaikki privilegit kumottiin maan ensim-
mäisissä kirjailijoiden ja taiteilijoiden oikeuksia koskevissa normistoissa (1791 ja 1793), ja
oikeudet teoksen suhteen siirrettiin tekijälle itselleen. Tämä tekijäkeskeinen lainsäädäntö
toimi myöhemmin esikuvana mannereurooppalaiselle – myös suomalaiselle – tekijän-
oikeuslainsäädännölle.

Suomessa ensimmäinen tekijänoikeuteen liittyvä laki oli vuoden 1829 painoasetus, jonka
mukaan tekijällä ja kääntäjällä oli oikeus julkaista ja myydä teostaan kuten muutakin omai-
suuttaan. Vuoden 1880 asetus kirjailijan ja taiteilijan oikeudesta työhönsä piti sisällään aja-
tuksen tekijänoikeudesta sekä henkilökohtaisena oikeutena että varallisuusoikeutena.

Nykyisin voimassaoleva tekijänoikeuslaki on vuodelta 1961. Siihen on tehty lukuisia muu-
toksia lähinnä viestintätekniikan kehityksen johdosta. Muutosten vuoksi alunperin selväpiir-
teinen laki on muotoutunut mutkikkaaksi säännöskokoelmaksi, josta varsinkin maallikon on
vaikea saada selvää ohjenuoraa käytännön ratkaisuihin.

1.2. Tekijänoikeuden merkitys

Tekijänoikeuden perimmäinen tavoite on ollut kirjallisuuden ja taiteen edistäminen. Tekijän oikeus määrätä teoksestaan antaa hänelle mahdollisuuden toisaalta hyötyä teoksestaan ja toisaalta suojata se sellaisilta muutoksilta, jotka loukkaavat hänen persoonallista luovaa työtään. Tekijänoikeudella on tekijälle siis kahtalainen merkitys: ensinnäkin tekijä saa valvottua teoksensa tuottamaa taloudellista hyötyä, toisaalta tekijä voi olla varma siitä, että hänen persoonallista panostaan teokseen ei voida vääristää tai käyttää toisen ansioksi. Usein puhutaankin erikseen tekijän taloudellisista ja moraalisisista oikeuksista.

Tekijänoikeus muodostaa perustan myös nykyaikaiselle kustannustoiminnalle. Tekijä ei yleensä pysty ottamaan ns. kustannusriskiä. Tekijällä on harvoin taloudellisia mahdollisuuksia tehdä riittävän suuria painoksia, markkinoida ja levittää teostaan riittävässä mittakaavassa, jotta toiminta olisi taloudellisesti kannattavaa. Kustannusyhtiöt tarjoavat tekijöille teosten julkaisumahdollisuuden ostamalla tekijältä tiettyjä tekijänoikeuden osia sovittuun hintaan, joka suoritetaan joko kertakorvauksena, myynnin mukaisena tekijänoikeusmaksuna (royalty) tai näiden yhdistelmänä.

Tekijänoikeuden taloudellista merkitystä on tutkittu eri maissa muutamia vuosikymmeniä. Suomessa tekijänoikeusalat (jakeluketjut mukaanlukien) työllistävät noin 70 000 henkeä, ja tekijänoikeusteollisuuden osuus bruttokansantuotteesta on kolmen prosentin tasoa.

1.3. Kansainvälisyys

Koska teokset kulkeutuvat helposti valtioiden rajojen yli, on osoittautunut tarpeelliseksi sopia kansainvälisesti joitakin yhteisiä sääntöjä tekijöiden oikeuksien suojelemiseksi. Periaate on, että tekijällä pitää olla sopimusmaissa samanlainen oikeus teokseensa kuin kotimaassaan. Kansainvälisissä tekijänoikeussopimuksissa määritellään yleensä vähimmäis-oikeuksia, joiden ulkopuolelle jäävät oikeudet ovat eri maissa erilaisia.

Tärkeimmät Suomea sitovat alan yleissopimukset ovat Bernin yleissopimus (1886) uudistuksineen, yleismaailmallinen tekijänoikeussopimus (1952) sekä EY:n tekijänoikeusdirektiivit (ns. Vihreä kirja vuodelta 1988, jota on uudistettu vuosina 1995 ja 1999).

2. TEOS

Tekijänoikeuden katsotaan kuuluvan ns. immateriaalioikeuksiin, eli oikeuksiin, joiden kohde ei ole materiaallinen. Immateriaalinen oikeus on alkuaan koskenut ideoita ja ajatuksia, mutta näiden määrittely ja asettaminen omistuskohteeksi on usein ongelmallista. Myöhemmin oikeuden kohteeksi on määritetty persoonallisten ideoiden ja ajatusten kaikki ilmene-mismuodot, joissa ne voivat esiintyä menettämättä identtisyytään. Näin voidaan erottaa toisistaan esimerkiksi oikeuden luovutus ja teoskappaleen luovutus. Tekijänoikeus ei siis määrittele vain tekijän ja teoksen suhdetta, vaan tekijän ja muiden henkilötahojen suhdetta. Siten tekijällä on oikeus kieltää muilta omaan teokseensa liittyviä toimintoja, joihin hänellä itsellään katsotaan olevan oikeus.

Tekijänoikeuslain 1 § määrittää, että lain piiriin kuuluvat kirjalliset ja taiteelliset teokset. Siten lain ulkopuolelle jäävät esimerkiksi keksinnöt, teorit, pelit, ideat jne. Toinen asia on, että esimerkiksi lautapelin säännöt voivat saada tekijänoikeussuojan kirjallisena teoksena. Lain teostyyppiluettelossa on ensimmäisenä "kaunokirjallinen tahi selittävä kirjallinen tai suullinen esitys" (kieliasuinen teos).

Tekijänoikeuslain 1 §:n mukaan tekijänoikeussuojaa saa se, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen. Kaikki kirjalliset ja taiteelliset teokset eivät kuitenkaan saa tekijänoikeudellista suojaa. Teoksen tulee ylittää nk. teoskynnys. Lain (ja muiden maiden vastavien lakien) esitöiden pohjalta on edellytysten katsottu kiteytyvän kahteen adjektiiviin: teoksen tulee olla **itsenäinen** ja **omaperäinen**.

Itsenäisyyden arvioimisessa on pidetty tärkeänä sitä, että teos on tekijälleen subjektiivisesti uusi, ts. tekijä ei ole pitänyt toista teosta esikuvanaan luodessaan oman teoksen. Tekijänoikeuslain 4 §:n mukaan kääntäjällä tai muuntajalla on tekijänoikeus teokseen tässä (käännetyssä/muunnetussa) muodossa, mutta hänellä ei ole oikeutta määrätä teoksesta tavalla joka loukkaa tekijänoikeutta alkuperäisteokseen. Käännöksen tai muunnelman on kuitenkin täytettävä itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimus suojaa saadakseen. Mekaaninen sanasta sanaan tehty käännös ei siten saa suojaa. Omaperäisyyden arvioinnissa taiteellisilla, esteettisillä tai moraalisisilla tekijöillä ei puolestaan ole merkitystä. Merkitystä ei myöskään ole sillä, onko tuloksen aikaansaamiseksi uhrattu paljon työtä ja vaivaa.

Käytännössä tuomioistuin lopulta ratkaisee kysymyksen siitä, onko teos itsenäinen ja omaperäinen ja siis tekijänoikeuden suojaama. Tuomioistuin määrittelee sen, saavuttaako teos ns. teoskynnyksen, eli onko teoksella sellaisia ominaisuuksia, että sen voidaan katsoa olevan itsenäinen ja omaperäinen. Teoksen arvioinnissa keskeiseksi nousee ns. samanlaisuusarviointi: uutta teosta verrataan aikaisempiin teoksiin tai aikaisempaan teokseen. Seuraavassa ratkaisussa Korkein oikeus on ottanut kantaa juuri itsenäisyyden ja omaperäisyyden ongelmaan.

KKO 1971 II 7 (Autonkuljettajatutkinto)

Virallisen autonkuljettajatutkinnon suorittamista varten käytettäviä kyselylomakkeita, huomioon ottaen että ne oli muodoltaan laadittu ulkomaisten esikuvien mukaisesti sekä sisällöltään kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön valvonnan alaisena ja ministeriön antamien ohjeiden mukaan, ei pidetty siten itsenäisinä ja omaperäisinä tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin annetun lain 1 §:ssä tarkoitettuina kirjallisina teoksina, että kyselylomakkeiden laatijoilla olisi ollut niihin tekijänoikeus. (509/258 VD 1969)

Ratkaisussa ei otettu kantaa ulkomaisten esikuvien tekijänoikeuksiin ja niiden käytön mahdolliseen luvanvaraisuuteen.

Psykologisten testien kohdalla teoskynnyksen määrittäminen on joskus ongelmallista. Asiakkaalta voidaan kysyä tiettyjä asioita tietyssä järjestyksessä esimerkiksi strukturoidun haastattelun yhteydessä. Yksittäisiin kysymyksiin tai väittämiin ei periaatteessa kenelläkään voi olla tekijänoikeutta. Onko sitten jokin kysymyslomake, jossa on kaksikymmentä kysymystä tai väittämää, itsenäinen ja omaperäinen teos? Arvioinnissa voidaan esittää kysymys, voiko arvioitava lomake olla olemassa tässä muodossa ilman että sillä on ollut jokin esikuva. Jos tällaista yhteyttä esikuvan ja arvioitavan lomakkeen välillä ei voida osoittaa, voi kyseessä olla teoskynnyksen ylittävä itsenäinen teos. Jos taas arvioitavan lomakkeen kysymysten samanlaisuus, järjestys, sanamuoto tai muut seikat osoittavat, että ky-

seessä on lomake, jota ei voi olla olemassa ilman esikuvaa, on kyseessä muunnos, jonka laatiminen ja käyttö vaatii alkuperäisteoksen tekijän luvan.

3. TEKIJÄ JA TEKIJÄNOIKEUDEN LUOVUTTAMINEN

Tekijäksi määritellään se henkilö, joka on luonut teoksen. Samalla teoksella voi olla useita tekijöitä. Suomen tekijänoikeuslain mukaan tekijä on aina luonnollinen henkilö, ei siis esimerkiksi yhteisö tai tietokoneohjelma.

Tekijänoikeuslain 7 §:n mukaan "tekijänä pidetään, jollei näytetä toisin olevan, sitä, jonka nimi taikka yleisesti tunnettu salanimi tai nimimerkki yleiseen tapaan pannaan teoksen kappaleeseen tai ilmaistaan saatettaessa teos yleisön saataviin". Mikäli teoksessa ei tällaista tekijänimeä ole, edustaa julkaisija tekijää.

Teoskappale voi luonnollisesti olla jonkun muun kuin tekijän. Tekijänoikeudet eivät siirry teoskappaleen mukana, ellei niin erikseen sovita.

Tekijä voi siirtää tekijänoikeutensa (Tekijänoikeuslain 3 §:n moraalisia oikeuksia koskevista säännöksistä johtuvien rajoitusten) kokonaan tai rajoitetusti jollekin toiselle. Tällöin tekijänoikeus voi siirtyä yksityishenkilön ohella myös yritykselle tai – kuten usein tapahtuu – tekijöiden etua valvovalle yhdistykselle (esimerkiksi Teosto, Kopiosto, Gramex).

Myös tekijänoikeuden edelleenluovutuksesta täytyy sopia alkuperäisen tekijän ja ensimmäisen luovutuksen saajan välillä (Tekijänoikeuslaki 28 §). Ellei näin ole tehty, ei tekijänoikeuden haltija voi luovuttaa tekijänoikeutta kolmannelle ilman tekijän lupaa. Tämä on syytä pitää mielessä silloin, kun hankitaan tekijänoikeuksia joltain muulta kuin tekijältä itseltään.

4. TEKIJÄNOIKEUDEN SISÄLTÖ

Tekijänoikeuden voidaan katsoa jakautuvan kahteen osaan, taloudelliseen ja moraaliseen. Oikeuksien systematiikassa tekijänoikeus luetaan varallisuusoikeuteen, mutta samalla tunnustetaan, että osa siitä kuuluu myös persoonallisuusoikeuden puolelle. Haarmannin (1999) mukaan tekijänoikeus voidaan esitellä seuraavasti:

A: Taloudelliset oikeudet

- I Kappaleiden valmistaminen
- II Teoksen saattaminen yleisön saataviin
 - 1. Julkinen esittäminen
 - 2. Levittäminen yleisön keskuuteen
 - 3. Julkinen näyttäminen
- III Jälleenmyyntikorvaus

B. Moraaliset oikeudet

- I Isyysoikeus
- II Respektioikeus

III Luoksepääsyoikeus

IV Katumisoikeus

V Klassikkosuoja

4.1. Taloudelliset oikeudet

Psykologien käyttämien työvälineiden kohdalla taloudellisten oikeuksien määräykset kohdistuvat lähinnä kääntämiseen, kappaleiden valmistamiseen ja toiseen laitteeseen siirtämiseen. Teoksen saattaminen yleisön saataviin ei ole käytännössä tavallista.

Tekijänoikeuslain 2 §:n mukaan tekijänoikeus tuottaa, tietyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.

Tämä yksinomainen oikeus määrittää selvästi sen, että tekijänoikeuden suojaamaa teosta ei saa toisintaa ilman tekijän lupaa. Lisäksi säännös määrittää, että myös teoksen kääntäminen ja muuntaminen vaatii tekijän luvan. Käännös ja muunnos ovat kyllä myös tekijänoikeussuojattuja, mutta tämä suoja ei saa loukata alkuperäisteoksen tekijän oikeutta (Tekijänoikeuslaki, 4 §).

Kappaleiden valmistaminen teoksesta tarkoittaa sitä, että teokselle annetaan fyysinen muoto. Tämä koskee mm. kopioiden tekemistä suojatusta teoksesta. Myös toiseen toisintamislaitteeseen siirtäminen – nauhoitus, tietokoneohjelmaksi muuntaminen tms. – on kappaleen valmistamista. Tekijänoikeuslain 2 §:n mukaan kaikki kappaleiden valmistamistekniikat kuuluvat tekijän yksinoikeuden piiriin.

4.2. Moraaliset oikeudet

Psykologien työvälineiden kohdalla tekijänoikeuden moraaliset näkökohdat liittyvät lähinnä isyysoikeuteen ja jossain määrin myös respektioikeuteen.

Isyysoikeudella tarkoitetaan tekijän oikeutta tulla mainituksi teoskappaleissa ja saatettaessa teos yleisön saataviin. Niinpä esimerkiksi käännösten ja muunnosten kohdalla alkuperäisteoksen tekijän nimi on aina mainittava.

Respektioikeudessa on kyse tekijän oikeudesta vaatia teoksen kunnioittamista sitä muutettaessa. Tekijä voi antaa luvan teoksen muuttamiseen, mutta tällöinkin muuttaminen on tehtävä tavalla, joka ei loukkaa tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tahi omalaatuisuutta (Tekijänoikeuslain 3 §:n 2 mom.)

4.3. Tekijänoikeuden voimassaolo

Tekijänoikeus syntyy, kun teos saavuttaa teoskynnyksen, eli sen voidaan katsoa olevan itsenäinen ja omaperäinen teos. Tämä ei tarkoita, että teoksen täytyisi olla ”valmis”, esimerkiksi painokuntoinen. Toisen tekijänoikeutta loukkaa myös se, joka käyttää omia töi-

tään tehdessään hyväkseen toisen teoksen luonnoksia. Suojan edellytyksenä on kuitenkin näissäkin tapauksissa se, että teoskynnys on ylittynyt.

Teosta ei tarvitse julkistaa eikä julkaista tekijänoikeussuojan saamiseksi, myös julkaisematon teos on oikeuden suojaama. Suojan saamiseksi tekijänoikeutta ei tarvitse erikseen merkitä, esimerkiksi tekijänoikeuden merkki © ei ole välttämätön tekijänoikeuden syntymiselle. Tekijänoikeusmerkki on kuitenkin hyvä kirjata teoskappaleisiin, koska sillä saattaa olla merkitystä, jos teosta käytetään tai sitä käännetään tai muunnetaan maissa, jotka eivät ole liittyneet kansainvälisiin tekijänoikeussopimuksiin.

Tekijänoikeus on voimassa kunnes on kulunut 70 vuotta tekijän kuolemasta. Jos tekijöitä on useita, suoja-aika lasketaan viimeiseksi kuolleen tekijän kuolinvuodesta. Tekijän kuoltua oikeudet siirtyvät kuolinpesälle ja niihin sovelletaan sekä avio-oikeutta että perintöä ja testamenttia koskevia säännöksiä. Suoja-ajan päätyttyä teos on mahdollista suojata esimerkiksi tavaramerkkinä.

5. LÄHIOIKEUDET

Tekijänoikeuteen sisältyy säännöksiä, jotka eivät koske varsinaista tekijänoikeutta, vaan sitä lähellä olevia oikeuksia. Näitä kutsutaan lähioikeuksiksi. Tämän esityksen kannalta tärkein lähioikeus on luettelosuoja (Tekijänoikeuslaki 49 §).

Tekijänoikeuslain mukaan sillä, joka on valmistanut luettelon, taulukon, ohjelman tai muun sellaisen työn, jossa on yhdisteltynä suuri määrä tietoja tai tietokannan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen on edellyttänyt huomattavaa panostusta, on yksinomainen oikeus määrätä työn koko sisällöstä tai sen laadullisesta tai määrällisestä arvioiden olennaisesta osasta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla ne yleisön saataviin. Luettelon sisältämiä tietoja saavat muut sitä vastoin käyttää vapaasti hyväkseen.

Luettelon valmistajana pidetään sitä luonnollista tai oikeushenkilöä, joka on taloudellisesti vastuussa luettelon kokoamisesta. Suoja-aika on pääsääntöisesti 15 vuotta siitä vuodesta, jona työ valmistui.

Tekijänoikeusneuvosto on ottanut kantaa suojan soveltamisalaan mm. seuraavassa tapauksessa.

TN 1987:16 (Malliratkaisujen luettelosuoja)

Oppikirjan tehtävien malliratkaisuista koostuva monistesarja sai tekijänoikeuslain 49 §:n mukaista luettelosuojaa.

6. TEKIJÄNOIKEUDET TYÖ- JA VIRKASUHTEESSA

Monet tekijänoikeussuojaa nauttivat teokset luodaan työ- tai virkasuhteessa. Tekijänoikeuslaissa ei kuitenkaan, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, ole erityisiä säännöksiä siitä, kenelle tekijänoikeus näissä tapauksissa kuuluu. Selvää kuitenkin on, että tekijänoikeus syntyy alunperin sille, joka on teoksen luonut.

Sopimusvapauden nimissä osapuolilla on mahdollisuus sopia tekijänoikeuksien siirtymisestä työ- tai virkasuhteessa joko yksilöllisesti tai kollektiivisesti. Sopimuksia koskevat yleisten sopimusoikeudellisten sääntöjen ohella tekijänoikeuslain määräykset oikeuksien luovutuksesta (Tekijänoikeuslaki 27-29 §). Sopimus voi siten syntyä myös konkludenttisesti eli hiljaisesti. Suositeltavaa olisi tietenkin sopia asiasta kirjallisesti.

Käytännössä eniten työsuhdeteoksia tuottavilla aloilla työnantajille kuuluvat oikeudet vaihtelevat huomattavasti. Mainosalalla työnantaja saa teoksiin yleensä rajoittamattoman käyttöoikeuden, lehdistön piirissä kustantajan oikeudet ovat verrattain rajoitetut.

Ongelmallisimpia ovat tilanteet, joissa asianosaisten välillä ei ole minkäänlaista sopimusta. Lähtökohtaisesti katsotaan, että sopimusten puuttuessa työnantaja saa työntekijänsä luomaan teokseen normaalin toimintansa edellyttämän käyttöoikeuden. Muita oikeuksiaan työntekijä saa käyttää hyväkseen haluamallaan tavalla edellyttäen kuitenkin, etteivät muut työsuhteeseen liittyvät velvoitteet, kuten kilpailukiello, sitä estä. Myös alalla vallitseva käytäntö tulee ottaa huomioon.

Tekijänoikeuslaissa on erityismääräyksiä, jotka koskevat työntekijän luomia tietokoneohjelmia ja elokuvia.

7. TUTKIMUKSEN TEKIJÄNOIKEUDET

Tutkimushankkeiden tekijänoikeusjärjestelyt vaihtelevat huomattavasti hankkeen organisaatiomuodon ja oikeudellisten järjestelyjen mukaan. Yhteistä kuitenkin on, että tutkimus tuottaa miltei aina tekijänoikeudellisesti suojattua aineistoa. Siitä seuraa selkeä lähtökohta tutkimusaineiston käyttöä ajateltaessa: sen, joka haluaa hyödyntää tutkimusaineistoa tai tuloksia, on voitava osoittaa, että käyttö perustuu aineiston alkuperäisen oikeuden haltijan lupaan.

Kysymys siitä, kuka on tekijä tai tekijänoikeuden haltija saattaa olla ongelmallinen. Tutkimukseen saattaa osallistua useita henkilöitä. Lopullisen ilmiön antamista tutkimustuloksille pidetään tällöin ratkaisevana. Muun muassa luonteeltaan teknisiä tehtäviä suorittavat tutkimusavustajat jäävät tekijänoikeudellisen suojan ulkopuolelle. Käytännössä tekijyys on ratkaistava yksittäistapauksittain. Suojatun aineiston käytön kannalta on selvítettävä ainakin se, kenelle tekijänoikeus on alunperin syntynyt ja kenelle se mahdollisesti on siirretty.

Suojatun aineiston taustalla olevat tiedot ovat sellaisenaan tekijänoikeudellisesti vapaita. Toinen henkilö voi siis esittää samat tiedot eri yhteydessä ja toisessa ilmaisumuodossa tekijänoikeuden rajoittamatta tätä. Rajanveto teoksen muuntelemisen ja uuden teoksen luomisen välillä saattaa olla ongelmallista, jos kahden teoksen sisältämät tiedot ovat kovin samanlaiset.

8. TEKIJÄNOIKEUDEN RAJOITUKSET

Tekijänoikeudelle on määritetty joitakin rajoituksia. Nämä rajoitukset ovat poikkeuksia lain yleisistä määräyksistä, joten niitä tulee tulkita ahtaasti. Tämä tarkoittaa sitä, että poikkeuksien tulee olla hyvin perusteltuja. Psykologien työvälineiden tekijänoikeuden rajoitukset koskevat lähinnä teoskappaleiden valmistamista yksityiseen käyttöön sekä siteerausoikeutta.

Tekijänoikeuslain 12 §:ssä määritetään, että julkistetusta teoksesta saa jokainen valmistaa muutaman kappaleen yksityistä käyttöönsä varten. Lainkohdan termi "yksityinen käyttö" tarkoittaa sitä, että teoskappale valmistetaan henkilökohtaisia tarpeita varten. Tällaisiksi tulkitaan opiskelu, yksityinen tutkimustoiminta ja harrastukset. Yksityistä käyttöä ei ole ansio- tai taloudellisesti varten tehty teoskappaleiden valmistaminen. Siten esimerkiksi liike- ja ammattitoiminnassa tapahtuva käyttö ei ole yksityistä käyttöä.

Lain esitöissä annetaan esimerkki: "Kuka hyvänsä saisi siis jäljentää painosta ilmestyneen musiikkiteoksen nuotit soittaakseen sävellyksen kodissaan, mutta hänellä ei olisi oikeutta esittää teosta kaduilla ja toreilla ansaitakseen siten rahaa". Alunperin yksityistä käyttöä varten kopioitua teosta ei siis saa myöhemmin käyttää muuhun tarkoitukseen.

Oppilaitoksissa tapahtuva teosten valokopiointi ei ole yksityistä käyttöä. Oppilaitoksissa voidaan kopioida teoksia opetusta tai tutkimusta varten, mutta tämän pitää tapahtua oppilaitoksen ja tekijöitä edustavan järjestön sopimuslisenssijärjestelmän mukaisesti (Tekijänoikeuslain 13 §). Tekijöitä edustavia järjestöjä Suomessa on tällä hetkellä viisi, joista kirjallisuuden alaa edustaa Kopiosto ry.

Termi "muutama kappale" ei ole yksiselitteinen. Sallittu kopiomäärä riippuu monesta tekijästä, mm. siitä kopioidaanko koko teos vai osa siitä tai korvaako kopio alkuperäiskappaleen hankkimisen. Psykologien työssä esimerkiksi testilomakkeen kopioiminen korvaa alkuperäiskappaleen hankkimisen, eikä lomakkeen kopiointi siis ole sallittua ammattitoimintaa varten.

Tekijänoikeuslain 22 §:ssä säädetään siteeraus- eli lainausoikeudesta. Säännöksen mukaan julkistetusta teoksesta on lupa hyvän tavan mukaisesti ottaa lainauksia tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa. Käytännössä yleisimpiä ovat kirjallisuussitaatit, joita etenkin tieteellisessä kirjallisuudessa käytetään runsaasti. Ollakseen oikeutettu siteerauksen tulee olla apuna henkisessä luomistyössä. Asiallinen yhteys siteeraajan teokseen on siten välttämätön.

Lainauksen pituudelle ei ole määritelty enimmäis- tai vähimmäisrajaa. "Tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa" saattaa esimerkiksi tieteellisessä kirjallisuudessa tarkoittaa varsin pitkäkin sitaattia. Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt oman tekstin ja sitaatin suhdetta seuraavassa lausunnossaan.

TN 1992:16 (Sitaatti)

B oli kopioinut kirjoittamaansa kahdeksan ja puoli sivua pitkään artikkeliin kaksi sivua A:n kirjasta lupaa pyytämättä ja lähdeä mainitsematta. Kysymys ei ollut tekijänoikeuslain 14 §:n (nykyisin 22 §) mukaisesta sitaatiooikeudesta.

9. SEURAAMUKSET

9.1. Rangaistukset

Tekijänoikeuslain rikkomisesta rangaistaan joko tekijänoikeusrikoksena tai tekijänoikeusrikkomuksena.

Tekijänoikeusrikos tarkoittaa törkeänlaatuista tekijänoikeuden loukkaamista, jossa edellytyksenä on, että teko on tahallinen, ansiotarkoituksessa tehty ja toiminta on laajaa. Periaatteessa tekijänoikeusrikoksia on kahdenlaisia: tekijänoikeuslain säännösten vastainen menettely ja luvaton teosten maahantuonti. Jos tekijänoikeuslain säännösten vastainen menettely on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa loukatun oikeuden haltijalle, on teko tekijänoikeusrikos. Tekijänoikeusrikoksen enimmäisrangaistus on kaksi vuotta vankeutta.

Tekijänoikeusrikkomus on tekijänoikeuden loukkauksista lievempi. Tekijänoikeusrikos vaatii tahallisuutta, mutta rikkomus voidaan tuomita myös törkeästä huolimattomuudesta. Lisäksi rikkomukseen ei tarvitse liittyä ansiotarkoitusta eikä huomattavan vahingon tuottamista oikeuden haltijalle. Tekijänoikeusrikkomuksesta enimmäisrangaistus on sakko.

9.2. Korvaukset

Tekijänoikeuslain 57 §:n mukaan teoksen lainvastaisesta käytöstä on suoritettava tekijälle kohtuullinen hyvitys. Jos käyttäminen tapahtuu tahallisesti tai tuottamuksesta, on hyvityksen lisäksi suoritettava korvaus kaikesta muustakin menetyksestä. Kohtuullinen hyvitys ei ole sidottu teon rangaistavuuteen.

Kohtuullisen hyvityksen määräytyminen on osoittautunut ongelmalliseksi, eikä ole olemassa laskukaavaa hyvityksen laskemiseksi. Kuitenkin vähimmäishyvitys pyritään asettamaan siten, että oikeudenloukkaaja joutuu maksamaan hyvitystä vähintään sen verran kuin hän olisi luvallisesta toiminnasta joutunut maksamaan. Tällainen korvausmäärä ei kuitenkaan ole lainvastaisen toiminnan estämisen kannalta järkevä, joten yleensä korvausmäärät ovat olleet suurempia.

Jos oikeudenloukkaus on tahallinen tai tuottamuksellinen, määrätään hyvityksen lisäksi vahingonkorvausta, jonka määrän oikeusistuin arvioi tapauskohtaisesti. Vahingonkorvausmäärä riippuu esimerkiksi siitä, katsotaanko toiminnan haitanneen loukatun osapuolen ammatinharjoittamista, liiketoimintaa, asiakassuhteita tms. Mikäli huomattavaa vahinkoa voidaan katsoa aiheutuneen, voivat korvausmäärät olla varsin suuria. Erityisesti Yhdysvalloissa vahingonkorvaukset ovat esimerkiksi eurooppalaiseen tasoon verrattuna suuria, niin myös tekijänoikeuden loukkaamistapauksissa.

10. KÄYTÄNNÖN OHJEITA

Edellä on kuvattu tekijänoikeuslain taustaa ja sisältöä. Tässä luvussa käsitellään lyhyesti niitä tilanteita, joissa psykologi joutuu työssään tekemisiin tekijänoikeuslain kanssa.

10.1. Tutkimus

Tutkimustyössä psykologi luonnollisesti noudattaa tavanmukaista tutkimusetiikkaa, johon kuuluu olennaisena osana lainauksien korrekti käyttö. Ongelmia tulee yleensä siinä vaiheessa, kun tutkija haluaa käyttää jonkun muun tutkijan aiemmin julkaisemaa tutkimusmenetelmää, esimerkiksi testiä.

Riippumatta siitä, onko teoskynnyksen ylittänyt tutkimusmenetelmä julkaistu osittain tai kokonaisuudessaan jossakin kirjassa, aikakauslehdessä tai kongressiabstraktissa, sen tekijänoikeus on edelleen tekijällä tai sillä jolle tekijänoikeus on alkuperäiseltä tekijältä siirtynyt (esimerkiksi Yhdysvalloissa tutkimuksen tekijänoikeudet ovat hyvin usein tutkimuksen tilaajalla tai tutkijan työnantajalla). Siten tällaisen menetelmän käyttäminen sellaisenaan, kääntäminen, muokkaaminen tai toiseen esitysmuotoon (esimerkiksi tietokoneohjelmaksi) saattaminen on luvanvaraista. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos tutkija haluaa käyttää jonkun muun tekemää menetelmää, hänellä on oltava siihen lupa – mieluiten kirjallisesti. Tällaisen luvan saaminen ei yleensä ole vaikeaa niissä tapauksissa, joissa menetelmää ei ole julkaistu kaupallisessa muodossa. Tutkijat ovat usein imarreltuja huomattavasti, että heidän teoksestaan ollaan kiinnostuneita.

Joskus tutkija haluaa käyttää kaupallisesti julkaistun menetelmän käännöstä tai muunnosta omassa työssään. Tämä on ongelmallisempaa, koska menetelmiä julkaisevat kustantajat toimivat yleensä kaupallisin periaattein. Useimmiten kustantaja vaatii menetelmän käytöstä lisenssimaksun, joka saattaa olla korkeakin. Eettisesti kestävä ja lainmukainen menettely on kuitenkin se, että käyttö lupa hankitaan kirjallisena.

Käytännössä ongelmia syntyy myös siitä, että vieraskielisiä testimenetelmiä käännetään ja käytetään sellaisenaan tutkimustyössä. Saman testimenetelmän käännöksiä voi siten olla monenlaisia ja eritasoisia, ovathan kääntäjät ja heidän kykynsä erilaisia. On tutkimusetiikan vastaista antaa tutkimusraportin lukijan luulla, että jokin tätä tutkimusta varten tehty käännös vastaa automaattisesti sisällöltään ja ominaisuuksiltaan alkuperäistä menetelmää. Tällainen vastaavuus on pystyttävä todistamaan käännetyn menetelmän avulla tehdyn tutkimuksen tuloksilla, pelkkä menetelmän nimi ei riitä vastaavuuden takeeksi. On myös muistettava, että tekijänoikeudellisesti suojatun testimenetelmän käyttäminen tutkimustyössä on luvanvaraista.

10.2. Asiakastyö

Psykologien asiakastyössä tekijänoikeuden kanssa ollaan tekemisissä yleensä kahdenlaisissa tilanteissa: halutaan ottaa käyttöön jokin julkaisematon menetelmä tai halutaan kopioida osia jostakin julkaistusta menetelmästä.

Julkaisemattoman menetelmän käyttöönottoa koskevat samat säännöt kuin tutkimuksen yhteydessä. Kirjallinen lupa tekijältä on ainoa tapa saada varmuus siitä, että tekijänoikeutta ei loukata. Luonnollisesti myös kääntäminen ja muuntaminen on luvanvaraista.

Menetelmien ja niiden osien kopioimiseen on tekijänoikeuslain mukaan aina oltava tekijän lupa aiemmin mainituin rajoituksin. Usein esitetään, että jokin lomake ei voi olla tekijänoikeuslain suojaama. Tekijänoikeuslaissa puhutaan itsenäisestä ja omaperäisestä teoksesta, ja esimerkiksi kyselylomaketestin kyselylomake tai muun testin pöytäkirjalomake täyttää yleensä nämä kriteerit selvästi.

Psykologi on pohjoismaiden psykologien ammattieettisten sääntöjen mukaan vastuussa käyttämistään tutkimusmenetelmistä. Sellaisten menetelmien käyttö, joiden ominaisuuksia ei tunneta, on vastuutonta. Kuten tutkimuksen yhteydessä, myös asiakastyössä pelkkä menetelmän nimi ei ole tae käännöksen tai muunnoksen laadusta.

Psykologinlausunnon tekijänoikeuden määrittelystä ei ole ennakkotapauksia. Tekijänoikeuslain 9 §:ssä todetaan, että ”Lakeihin ja asetuksiin sekä viranomaisen tai muun julkisen elimen päätöksiin ja lausumiin ei ole tekijänoikeutta.” Voidaan olettaa, että ainakin julkisessa virassa toimivan psykologin lausuntoa voidaan pitää viranomaisen lausumana, joten tällaisella psykologilla ei ole lausuntoonsa tekijänoikeutta. Kaikkien psykologien oikeutta lausuntojensa käyttöön rajoittaa salassapitomääräysten lisäksi ammattieettisten sääntöjen määrittämä asiakkaan itsemääräämisoikeus. Asiakkaalla, josta lausunto on kirjoitettu, on oikeus määrätä siitä, mihin psykologinlausuntoa saa käyttää.

10.3. Menetelmien julkaiseminen ja myynti

Joskus tutkimustyötä tekevä psykologi haluaa julkaista ja saattaa muiden saataville uuden tutkimusmenetelmän. Tällöin on tärkeää miettiä, onko menetelmä kaikilta osiltaan itsenäinen ja omaperäinen teos. Tekijänoikeus syntyy vain teoskynnyksen ylittävään menetelmään.

Useissa psykologin työvälaineissä on yhdistelty erilaisia mittausmenetelmiä, ja usein näkeekin, että osa käytetyistä menetelmistä on käännetty tai sovitettu joistakin aiemmin julkaistuista menetelmistä. Tekijänoikeudellisesti suojattujen teosten käyttöön on luonnollisesti saatava alkuperäisteoksen tekijän lupa. Mikäli yhdisteltyjä menetelmiä aiotaan julkaista, on kaikilta menetelmien tekijöiltä saatava lupa paitsi julkaisemiseen, myös menetelmien yhdistelemiseen.

Julkaistujen tutkimusmenetelmien – esimerkiksi testien – kohdalla julkaisijat ovat yleensä kaupallisella periaatteella toimivia kustannusyhtiöitä. Näillä on usein valmiita kirjallisia sopimusehdotuksia käännosten ja muunnosten julkaisemiseksi. Tällaiset sopimukset ovat yleensä turvallisia kaikille osapuolille. Kuitenkin on muistettava, että sopimukset ovat usein varsin pitkäaikaisia, ja kaupallinen sopijapuoli pitää kiinni kaikista sopimukseen liittyvistä kohdista, myös voimassaoloajasta.

11. YHTEENVETO

Psykologiatiede ja sen käytännön soveltaminen on Suomessa suhteellisen nuorta. Siksi myös tekijänoikeuteen liittyvät käytännöt ovat monelle psykologille vieraita. Suomella on viime aikoihin asti ollut maailmalla jokseenkin huono maine, koska varsinkin kansainvälisessä tutkimustyössä meidän tekijänoikeuskäytäntömme ei ole vastannut esimerkiksi yhdysvaltalaisia käytäntöjä. Tämä tulee silloin tällöin esille neuvoteltaessa uusista sopimuksista. Kuitenkin tekijänoikeusasiat ovat psykologien työn yhteydessä melko selväpiirteisiä, eikä tutkimuksessakaan tekijänoikeuksien kunnioittaminen vaadi kovin suurta lisätyötä.

Psykologin ammattietiikkaan kuuluu luonnollisesti lakien kunnioittaminen ammattitoiminnassa. Tekijänoikeuslain kohdalla epäeettiset ja lainvastaiset menettelyt näyttävät usein johtuvan tietämättömyydestä. Tekijänoikeuden, kuten muidenkin ammattiin liittyvien oikeudellisten tekijöiden osalta psykologin on jatkuvasti tarkkailtava ammattitoimintansa etiikkaa ja reagoitava havaitsemiinsa epäkohtiin.

12. OTTEITA TEKIJÄNOIKEUSLAISTA

Tähän lukuun on otettu otteita Tekijänoikeuslaista. Otteet on valittu sen mukaan, miten lainkohdilla on merkitystä tämän ohjeen kannalta. Siten otteet liittyvät yleisen tekijänoikeuslain esittelyn lisäksi lähinnä kirjallisiin teoksiin, taiteellisiin teoksiin liittyviä osia on jätetty pois.

1 §. Sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen, olkoonpa se kaunokirjallinen tahi selittävä kirjallinen tai suullinen esitys, sävellys- tai näyttämöteos, elokuvateos, valokuvateos tai muu kuvataiteen teos, rakennustaitteen, taidekäsityön tai taideteollisuuden tuote taikka ilmetköönpä se muulla tavalla.

Kirjallisena teoksena pidetään myös karttaa sekä muuta selittävää piirustusta tai graafista taikka plastillisesti muotoiltua teosta sekä tietokoneohjelmaa.

2 §. Tekijänoikeus tuottaa, jäljempänä säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.

Kappaleen valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa

Teos saatetaan yleisön saataviin, kun se esitetään julkisesti tai kun sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen tai näytetään julkisesti. Julkisena esittämisenä pidetään myös ansiotoiminnassa suurrehkolle suljetulle piirille tapahtuvaa esittämistä.

3 §. Kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin, on tekijä il-

moitettava sillä tavoin kuin hyvä tapa vaatii.

Teosta älköön muutettako tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tahi omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla, älköönkä sitä myöskään saatettako yleisön saataviin tekijää sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

Oikeudesta, joka tekijällä on tämän pykälän mukaan, hän voi sitovasti luopua vain mikäli kysymyksessä on laadultaan ja laajuudeltaan rajoitettu teoksen käyttäminen.

4 §. Sillä, joka on kääntänyt teoksen tai muunnellut sitä tahi saattanut sen muuhun kirjallisuus- tai taidelajiin, on tekijänoikeus teokseen tässä muodossa, mutta hänellä ei ole oikeutta määrätä siitä tavalla, joka loukkaa tekijänoikeutta alkuperäisteokseen.

Jos joku teosta vapaasti muuttaen on saanut aikaan uuden ja itsenäisen teoksen, ei hänen tekijänoikeutensa riipu tekijänoikeudesta alkuperäisteokseen.

5 §. Sillä, joka yhdistämällä teoksia tai teosten osia on aikaansaanut kirjallisen tai taiteellisen kokoomateoksen, on siihen tekijänoikeus, mutta hänen oikeutensa ei rajoita oikeutta ensiksi mainittuihin teoksiin.

6 §. Jos kaksi tai useammat ovat yhdessä luoneet teoksen heidän osuksiensa muodostamatta itsenäisiä teoksia, on tekijänoikeus heillä yhteisesti. Kullakin heistä on kuitenkin

valta vaatimusten esittämiseen oikeuden loukkauksen johdosta.

7 §. Tekijänä pidetään, jollei näytetä toisin olevan, sitä, jonka nimi tai yleisesti tunnettu salanimi tai nimimerkki yleiseen tapaan pannaan teoksen kappaleeseen tai ilmaistaan saatettaessa teos yleisön saataviin.

Jos teos on julkaistu tekijää 1 momentissa sanotuin tavoin ilmaise-matta, edustaa julkaisija, milloin sellainen on mainittu, ja muutoin kustantaja tekijää, kunnes tämä on ilmaistu uudessa painoksessa tai ilmoitettu asianomaiselle ministeriölle.

8 §. Teos katsotaan julkistetuksi, kun se luvallisesti on saatettu yleisön saataviin.

Julkaistuksi teos katsotaan, kun sen kappaleita tekijän suostumuksella on saatettu kauppaan tai muutoin levitetty yleisön keskuuteen.

9 §. Lakeihin ja asetuksiin sekä viranomaisen tai muun julkisen elimen päätöksiin ja lausumiin ei ole tekijänoikeutta.

--

12 §. Julkistetusta teoksesta saa jokainen valmistaa muutaman kappaleen yksityistä käyttöään varten. Siten valmistettua kappaletta ei ole lupa käyttää muuhun tarkoitukseen.

Kappaleen valmistamisen valmistuttajan yksityistä käyttöä varten saa myös antaa ulkopuolisen suoritettavaksi

--

Tämän pykälän säännökset eivät koske tietokoneella luettavassa muodossa olevaa tietokoneohjelmaa, tietokoneella luettavassa muodossa olevan kappaleen valmistamista tällaisessa muodossa

olevasta tietokannasta eivätkä rakennusteoksen valmistamista.

13 §. Sillä, joka on lukuisia tietyn alan suomalaisia tekijöitä edustavalta järjestöltä saanut luvan valokopioimalla tai vastaavin menetelmin valmistaa julkaistusta teoksesta kappaleita, on oikeus tällaisin menetelmin valmistaa kappaleita sellaisestakin saman alan julkaistusta teoksesta, jonka tekijää järjestö ei edusta. Kappaleita valmistettaessa on tällöin noudatettava luvassa määrättyjä ehtoja.

--

22 §. Julkistetusta teoksesta on lupa hyvän tavan mukaisesti ottaa lainauksia tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa.

--

28 §. Ellei toisin ole sovittu, ei se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, saa muuttaa teosta eikä luovuttaa oikeutta toiselle. Milloin oikeus kuuluu liikkeelle, sen saa luovuttaa yhdessä liikkeen tai sen osan kanssa; luovuttaja on kuitenkin edelleen vastuussa sopimuksen täyttämisestä.

--

31 §. Kustannussopimuksella tekijä luovuttaa kustantajalle oikeuden painamalla tai senkaltaista menetelmää käyttäen monistaa ja julkaista kirjallisen tai taiteellisen teoksen.

Käsikirjoitus tai muu teoksen kappale, jonka mukaan teos on monistettava, jää tekijän omaksi.

--

43 §. Tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän tai, jos kysymys on 6 §:ssä tarkoitusta teoksesta, viimeksi kuolleen tekijän kuolinvuodesta. --

--

57 §. Joka käyttää teosta vastoin tätä lakia – – on velvollinen suorittamaan käyttämisestä tekijälle kohtuullisen hyvityksen.

Jos käyttäminen tapahtuu tahallisesti tai tuottamuksesta, on

hyvityksen lisäksi suoritettava korvaus kaikesta muustakin menetyksestä, niin myös kärsimyksestä ja muusta haitasta.

--

13. TEKIJÄNOIKEUTTA KOSKEVAA KIRJALLISUUTTA JA HYÖDYLLISIÄ YHTEYSTIETOJA

Tekijänoikeutta koskeva yleisesitys:

Haarman, Pirkko-Liisa: Tekijänoikeus ja lähioikeudet (Helsinki 1999)

Tutkijoita ja tutkimusten käyttöä erityisesti koskeva:

Rajala, Katariina (toim.): Tutkimuksen tekijänoikeudet (Juva 1998)

Opetusministeriön tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuteen liittyvistä asioista, mm. teoksen itsenäisyydestä ja omaperäisyydestä. Lausuntoa voivat pyytää niin yksityiset henkilöt, yhteisöt kuin viranomaisetkin. Tekijänoikeusneuvoston päätös ei ole juridisesti sitova, mutta sitä voi käyttää vahvana argumenttina esimerkiksi oikeudenkäynnissä. Tekijänoikeusneuvostoon saa yhteyden Opetusministeriön keskuksen kautta, puhelin 09-134171.

Tekijänoikeusneuvoston lausuntoja on eri vuosilta koottu yhteen ja julkaistu Kauppakaari Oy/Lakimiesliiton kustantamana. Lausuntoja – osittain vain otsikkoja – on luettavissa myös internetissä osoitteessa:

http://www.minedu.fi/opm/asiantuntijat/tekijanoikeusneuvosto/tekijanoikeusneuvoston_lausunnot.html

Kopiointilisenssejä koskevia asioita hoitaa Kopiosto, Hietaniemenkatu 2, 00100 Helsinki, puh. 09-431521, email: kopiosto@kopiosto.fi

Neuvoja voi kysellä myös Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskuksesta, Pieni Robertinkatu 16, 00120 Helsinki, puh. 09-6803 4049.